

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

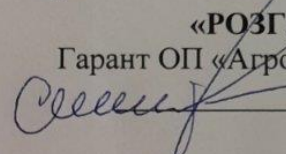
Кафедра надійності техніки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан механіко-технологічного
факультету
Братішко В.В.
2022 р.

«РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри надійності техніки
Протокол №10 від 17 травня 2022 р
Завідувач кафедри
Новицький А.В.

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Агроінженерія»
Сівак І. М.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІКА АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА»**

Спеціальність – 208 «Агроінженерія»
Освітня програма – «Агроінженерія»
Факультет механіко-технологічний
Розробник: В. І. Мельник, доц., к. е. н.

Київ – 2022 р.

1. Опис навчальної дисципліни

За умов ринкових відносин центр економічної діяльності переміщується до основної ланки економіки – підприємства. На підприємстві вирішуються проблеми раціонального використання виробничих ресурсів, що вимагає глибоких економічних знань та відповідних навичок до професійної діяльності кадрів. За умов ринкової економіки успішно функціонують лише ті підприємства, які грамотно і компетентно визначають вимоги ринку, створюють і організовують виробництво конкурентоспроможної продукції, що забезпечує високу прибутковість. Поставлені завдання зможуть виконати ті фахівці, що пройшли навчання у рамках дисципліни «Економіка аграрного виробництва».

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	208 «Агроінженерія»	
Освітня програма	Агроінженерія	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	4	4
Семестр	5/8	2
Лекційні заняття	15 год.	2 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	2 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	75 год.	100 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3 год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Економіка аграрного виробництва» є розширення знань студентів щодо дії ринкового механізму в аграрному виробництві, формування здібностей економічно мислити, виконувати економічні розрахунки для діагностування результатів господарської діяльності та запровадження інженерних рішень, обґрунтування шляхів підвищення їх ефективності.

Завдання курсу «Економіка аграрного виробництва» є:

– вивчення господарських процесів в аграрному виробництві, взаємозв'язків між ними;

– формування знань про структуру та економічні форми аграрного виробництва, сучасні тенденції його розвитку, економічний механізм функціонування аграрних підприємств;

– розуміння принципів і методів розрахунку показників результатів та ефективності виробничо-фінансової діяльності підприємств;

– засвоєння методик економічного обґрунтування інженерних рішень в аграрному виробництві.

Як результат вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- зміст основних економічних категорій і закономірностей, які притаманні аграрному виробництву;

- сутність основних економічних процесів, зумовлених особливостями аграрного виробництва;

- сучасні тенденції розвитку аграрного виробництва, форми раціонального використання його ресурсів;

- особливості формування фінансово-економічних результатів діяльності аграрних підприємств;

- методичні засади оцінювання ефективності аграрного виробництва;

- чинники підвищення ефективності господарської діяльності в аграрному секторі економіки;

вміти:

- аналізувати економічні явища і процеси в аграрному виробництві та виявляти чинники, що на них впливають;

- оцінювати стан ресурсного забезпечення аграрного виробництва, ефективність його використання;

- визначати найефективніші варіанти прийняття господарських та інженерних рішень;

- обґрунтовувати заходи щодо підвищення ефективності аграрного виробництва.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК03. Цінування та повага до різноманітності та мультикультурності.

ЗК04. Здатність спілкуватися українською мовою як усно, так і письмово.

ЗК05. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК06. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

ЗК07. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК12. Здатність аналізувати та систематизувати науково-технічну інформацію для організації матеріально-технічного забезпечення аграрного виробництва.

СК03. Здатність здійснювати економічне обґрунтування доцільності застосування технологій та технічних засобів в агропромисловому виробництві, інженерно-технічних заходів з підтримання машинно-тракторного парку, фермської та іншої сільськогосподарської техніки в працездатному стані

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– повного (скороченого) терміну денної (заочної) форми навчання;

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Підприємство та підприємництво в сучасній системі господарювання, ресурсне забезпечення аграрного виробництва														
Тема 1. Загальні відомості про економіку аграрного виробництва		4	1	1			4	7	0.5	0.5				6
Тема 2. Сутність і структура агропромислового комплексу України		6	1	2			4	7	0.5	0.5				6
Тема 3. Підприємство та підприємництво, їх економічні й правові засади		7	1	2			5	8	1	1				6
Тема 4 Земельні ресурси аграрного виробництва та ефективність їх використання		7	1	2			5	8	1	1				6
Тема 5. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці		7	1	2			5	7	0.5	0.5				6
Тема 6. Матеріально-технічна база та науково-технічний прогрес		7	1	2			5	7	0.5	0.5				6

в аграрному виробництві													
Тема 7. Необоротні та оборотні активи підприємства, ефективність їх використання		7	1	2			5	8	0.5	0.5			7
Тема 8. Витрати виробництва та собівартість продукції		7	1	2			5	8	0.5	0.5			7
Разом за змістовим модулем 1		60	7	15			38	60	5	5			50
Змістовий модуль 2. Результати та ефективність виробничої діяльності													
Тема 1. Ринкове середовище в агропромисловій сфері		6	1	1			4		0.5	0.5			6
Тема 2. Ціни та ціноутворення в ринковому середовищі		7	1	2			4		0.5	0.5			6
Тема 3. Доходи та формування, розподіл і використання прибутку підприємств		7	1	2			4		1	1			6
Тема 4. Ефективність аграрного виробництва		8	1	2			5		1	1			6
Тема 5. Інвестиційна та інноваційна діяльність у аграрному виробництві		8	1	2			5		0.5	0.5			6
Тема 6. Особливості кредитування агропромислових підприємств та аграрний лізинг		8	1	2			5		0.5	0.5			6

Тема 7. Економічна ефективність використання машин і обладнання в агропромисловому виробництві		8	1	2			5		0.5	0.5			7
Тема 8. Реструктуризація, санація, банкрутство та ліквідація агропромислових підприємств		8	1	2			5		0.5	0.5			7
Разом за змістовим модулем 2	60		8	15			37	60	5	5			50
Усього годин	120		15	30			37	120	10	10			100

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Підприємство та підприємництво в сучасній системі господарювання. Ресурсне забезпечення агропромислового виробництва		
1	Організаційно-правові форми підприємства	3
2	Життєвий цикл та зовнішнє середовище господарювання підприємства	2
3	Порядок утворення та ліквідації підприємства	2
	Всього годин за змістовий модуль 1	7
Змістовий модуль 2. Результати та ефективність виробничої діяльності		
1	Склад і структура основних засобів	2
2	Формування та оцінка вартості основних засобів	3
3	Методи визначення амортизації	3
	Всього годин за змістовий модуль 2	8
	Всього годин	15

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

- 1. Юридична особа.
- 2. Ознаки юридичної особи.
- 3. Класифікація юридичних осіб.
- 4. Підприємство, його характеристика.
- 5. Класифікація підприємств.

- 6. Характеристики, переваги і недоліки виробничого кооперативу.
- 7. Класифікація господарських товариств.
- 8. Види відповідальності учасників товариств.
- 9. Характеристика, переваги і недоліки повного товариства.
- 10. Характеристика, переваги і недоліки товариство на вірі.
- 11. Характеристика, переваги і недоліки товариства з обмеженою відповідальністю.
- 12. Характеристика, переваги і недоліки товариства з додатковою відповідальністю.
- 13. Акціонерне товариство, його типи.
- 14. Характеристика, переваги і недоліки відкритого акціонерного товариства.
- 15. Характеристика, переваги і недоліки закритого акціонерного товариства.
- 16. Стадії життєвого циклу підприємства.
- 17. Зовнішнє середовище підприємства та його характеристика і складові.
- 18. Чинники зовнішнього середовища підприємства.
- 19. Ринкова інфраструктура.
- 20. Договір.
- 21. Порядок утворення підприємства.
- 22. Чинники вибору організаційно-правової форми підприємства.
- 23. Реєстрація підприємства у органах державної влади.
- 24. Порядок ліквідації підприємства.
- 25. Спеціалізація транспортних підприємств.
- 26. Поняття послуги. Транспортна послуга.
- 27. Класифікація транспортних послуг.
- 28. Чинники, що визначають попит транспортних послуг.
- 29. Системи управління підприємством
- 30. Горизонтальний і вертикальний розподіл праці на підприємстві.
- 31. Процес управління підприємством.
- 32. Завдання управління підприємством.
- 33. Формування системи управління підприємством.
- 34. Модель управління підприємством.
- 35. Основні функції управління.
- 36. Етапи процесу контролю на підприємстві.
- 37. Мотивація персоналу.
- 38. Методи управління.
- 39. Моделі управління підприємством (МВО, модель стратегічного управління, система збалансованих показників) та їх характеристика.
- 40. Стратегія підприємства.
- 41. Організаційні структури управління підприємством, їх переваги і недоліки.

- 42. Види зв'язків, що визначають відповідний тип організаційної структури управління підприємством.
- 43. Колективний договір.

8. Методи навчання.

Метод навчання — це взаємопов'язана діяльність викладача та студентів, спрямована на засвоєння системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток.

Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення. Такий метод якнайширше застосовують для передавання значного масиву інформації. Його можна використовувати для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків.

Репродуктивний метод. Ідеться про застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам - в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Частково-пошуковий, або евристичний метод. Його суть – в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над програмами (зокрема й комп'ютерними) та з навчальними посібниками. Такий метод, один з різновидів якого є евристична бесіда, - перевірений спосіб активізації мислення, спонукання до пізнання.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри та виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

9. Форми контролю.

Проміжний контроль, екзамен.

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

11. Методичне забезпечення

1. 2. НМК та Робоча програма вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою.

3. Повні тексти лекцій.

4. Повний перелік контрольних питань з дисципліни.

5. Презентаційний мультимедійний матеріал для читання лекцій.

6. Методичні вказівки для виконання практичних робіт.

7. Повний перелік контрольних питань з дисципліни.

8. Методичні вказівки для виконання студентами індивідуальних завдань.

9. Тестові завдання для проведення поточного модульного контролю.

10. Тестові завдання для проведення підсумкового контролю.

12. Рекомендована література

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / М.В. Присяжнюк, М.В. Зубець, П.Т. Саблук та ін.; за ред. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.І. Месселя-Веселяка, М.М. Федорова]. – Київ : ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.

2. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств : теорія, методика, аналіз : монографія / В. Г. Андрійчук. – Київ : КНЕУ, 2005. – 292 с.

3. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропродовольчого комплексу : навч.-метод. посіб. / В.Г. Андрійчук. – Київ : КНЕУ, 2010. – 414 с.

4. Базилевич В.Д. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: навч. посіб./ В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич. – 2-ге вид., стер. – Київ : Знання, 2008. – 263 с.

5. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. – 4-те вид., стереотип. – Київ : Знання, КОО, 2008. – 302 с.
6. Виклики і шляхи агропродовольчого розвитку / Б.И. Пасхавер, О.В. Шубравська, Д.В. Молдован та ін.; за ред. акад. УААН Б.Й. Пасхавера. – Київ : Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2009. – 432 с.
7. Воскобійник Ю.П., Шпикуляк О.Г., Камінський І.В. та ін. Витрати та ефективність виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах (моніторинг). – Вип. 5 / За ред. Ю. П. Воскобійника. – Київ : ННЦ ІАЕ, 2012. – 438 с.
8. Гетьман О.О. Економіка підприємства : навч. посіб. / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – 2-ге вид. – Київ : Центр навчальної літератури, 2010. – 488 с.
9. Економіка підприємства. Практикум : навч. посіб. / О.В. Калініченко, О.Д. Плотник. – Київ : Кондор, 2015. – 600 с.
10. Економіка сільського господарства : навч. посіб. / В.К. Збарський, В.І. Мацибора, А.А. Чалий В.І.; за ред. В.К.Збарського і В.І. Мацибори. – Київ : Каравела, 2010. – 280 с.
11. Економіка підприємств : підручник / М.Г. Грицак, А.М. Колот О.Г. Медрул та ін.; за заг. і наук. ред. Г.О. Швиданенко. – Вид. 4-те, перероб. і доп. – Київ : КНЕУ, 2009, – 816 с.
12. *Іванілов О.С.* Економіка підприємства : підручник / О.С. Іванілов. – 2-ге вид. – Київ : Центр навчальної літератури, 2011. – 728 с.
13. *Ковальчук І.В.* Економіка підприємства : навч. посіб. – Київ : Знання, 2008. – 679 с.
14. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практика : навч. посіб. – Київ : Ніка-Центр, 2002.
15. *Лупенко Ю.О.* Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 р. / Ю.О. Лупенко, В.Я. Мессель-Васеляк; за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Мессель-Веселяка. – Київ : ННЦ ІАЕ, 2012. –182 с.
16. *Малік М.Й.* Конкурентоспроможність аграрних підприємств : методологія і механізми : монографія / М.Й. Малік, О.А. Нужна. – Київ : ННЦ ІАЕ, 2007. – 270 с.
17. *Супрун О.М.* Економічне регулювання аграрного виробництва : монографія / О.М. Супрун. – Київ : ННЦ ІАЕ, 2011. – 350 с.
18. *Федоров М.М.* Земельна реформа і розвиток ринкових земельних відносин // Економіка АПК. – 2011. – № 7. – С. 55–60.
19. *Хорунжий М.Й.* Аграрна політика. – Київ : КНЕУ, 2010. – 321 с.
20. Черевко Г.В., Горбонос Ф.В., Павленчик А.О., Павленчик Н.Ф. Економіка підприємства : підручник. – Київ : Знання, 2010. – 384 с.
21. Черевко Г.В., Руснак П.П., Андрійчук В.Г., Ільєнко А.А. та ін. Економіка аграрних підприємств : навч. посіб. – Київ, 2002. – 197 с.

13. Інформаційні ресурси

1. <http://www.google.com.ua>

2. [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua) – Державний комітет з статистики України
3. [http:// www.portal.rada.gov.ua](http://www.portal.rada.gov.ua) – Верховна рада України
4. [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua) – Кабінет Міністрів України
5. [http:// www.library.snu.edu.ua](http://www.library.snu.edu.ua) – Наукова бібліотека